

A Könyörületes és az Irgalmas Isten nevében

A vallásjogi iskolák kialakulása

Készítette: Sulok Zoltán
Magyarországi Muszlimok Egyháza

* * *

2016. április 25.
Magyar Egyiptomi Baráti Társaság

Világnézet az iszlámban

- ◆ Mindent átfogó harmónia a világegyetemben.
- ◆ Minden teremtmény (élő és élettelen) Isten törvényének, azaz Istennek engedelmeskedik.
- ◆ E törvényeket megkerülni nem lehet
- ◆ A törvények betartását nevezzük iszlámnak.

Világnézet az iszlámban

- ◆ Az ember különleges helyzete:
 - Tudattalan része: Isten törvényét követi
 - Tudatos része: szabad akarat
- ◆ Az emberiség egyetlen egyetemes családot alkot (mindenki Ádám és Éva gyermeke)
- ◆ Az embereket csak a tetteik különböztetik meg (Korán 49:13)

Világnézet az iszlámban

- ◆ Isten az embert úgy teremtette, hogy:
 - Képes a jó és a rossz között különbséget tenni.
 - Képes Isten létét és hatalmát felismerni.
 - Vágyik Isten szolgálatára

Világnézet az iszlámban

- ◆ Az ember Isten helytartója a földön
- ◆ Feladata a föld felvirágoztatása, a fejlesztés, a megóvás és a helyreállítás
- ◆ A föld bármely pontján él az ember (tartósan vagy átmenetileg) azt a helyet kell óvnia és fejlesztenie

Világnézet az iszlámban

- ◆ Próféták küldetése: Isten törvényeit hozták el az embereknek.
- ◆ Emberek teremtésének célja Isten szolgálata: „Azért teremtettem az embereket és a dzsinneket, hogy Engem szolgáljanak.” (Korán 51:56)

Világnézet az iszlámban

- ◆ Mohamed (béke legyen vele):
 - a próféták pecsétje (utolsó a próféták sorában),
 - küldetése az Ítélet Napig szól,
 - küldetése az egész emberiséghez szól.

„Mohamed Allah küldötte és a próféták pecsétje! Allah minden dolog tudója.” (Korán 33:40)

Világnézet az iszlámban

- ◆ Az ember feladata tehát Isten törvényeinek követése az élet minden területén:

„Hiszünk és engedelmeskedünk.”

„Legyen meg a Te akaratod!”

- ◆ Tehát az iszlám hit (aqída) és cselekedet (Saria).

EZ AZ ISZLÁM LÉNYEGE, AZ ISZLÁM JELENTÉSE.

Saria (törvény)

Mivel iszlám az emberi létezés minden vetületét áthatja, az iszlám
ÉLETMÓD, ÉLETVEZETÉSI KÓDEX.

Ezt SARIÁNAK, vagy törvénynek
nevezzük.

Saria (törvény)

- ◆ Az élet (egyéni és közösségi) minden területén útmutatást adó szabályrendszer, amely szerint a muszlim ember él.
- ◆ Célja a jó dolgok előmozdítása, illetve a rossz dolgok visszaszorítása és megjelenésük megelőzése.
- ◆ Egyensúlyba hozza az egyén és a társadalom életét minden területen.
- ◆ Biztosítja a jogokat és számon kéri a kötelezettségeket.

Saria (törvény)

- ◆ Szilárd alapon nyugszik (Isten nyilatkoztatta ki)
- ◆ Egyértelmű megfogalmazás, nincs benne kétértelműség vagy rejtett jelentés
- ◆ Alapelvei olyan alapvető szabályok, amelyekre másodlagos kérdések hivatkoznak

Saria (törvény) céljai

A Saria (iszlám vallásjog) fő célja a következő dolgok védelme:

1. Élet
2. Értelem
3. Vallás
4. Vagyon
5. Leszármazás

A Saria (törvény) alapelvei

1. Isten egyedüli imádata, társítás tilalma.
2. Jó bánásmód a szülőkkel
3. Élet védelme, gyilkosság tilalma
4. Illetlen tettek tilalma
5. Vagyon védelme, szükséget szenvedők jogainak megadása

▪

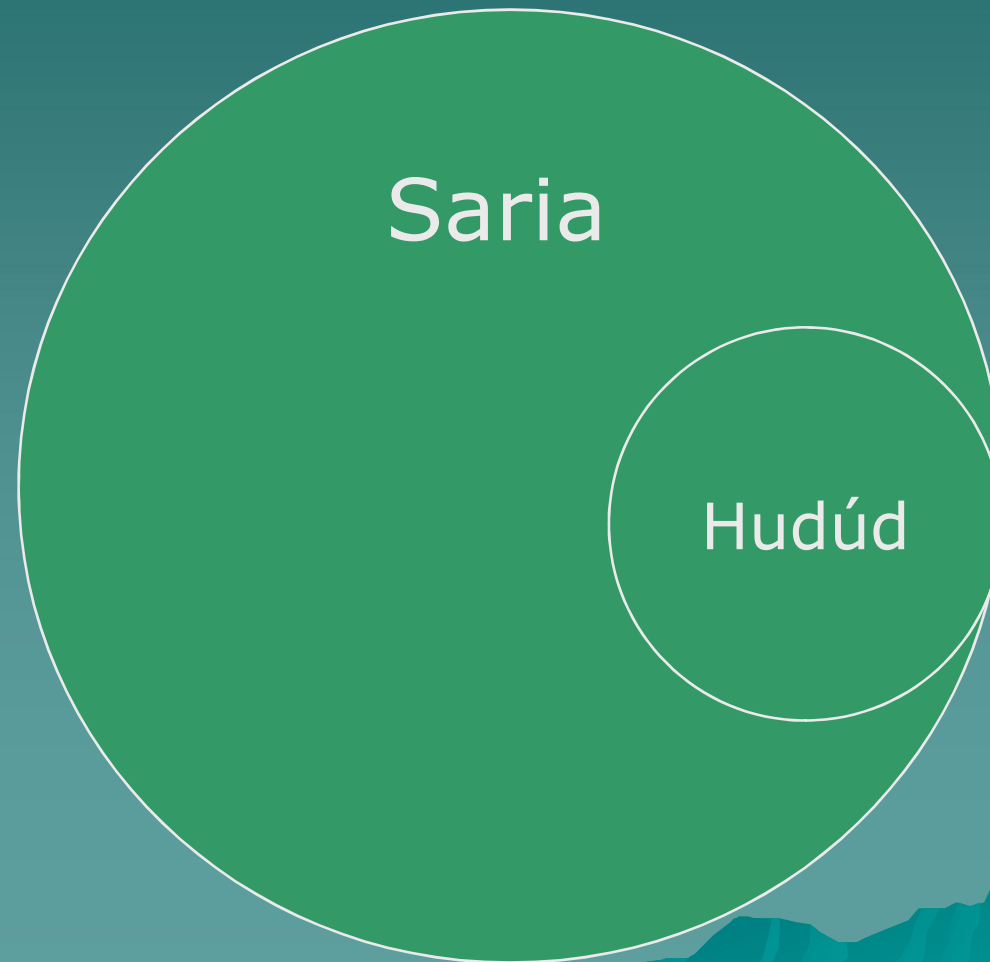
A Saria (törvény) alapelvei

6. Szerződések, egyezségek, ígéretetek betartása.
7. Igazságosság szóban és tettben
8. Beképzeltség, fennhéjázás és a megvetett jellemvonások tilalma
9. Vélemény nyilvánítás csak tudás birtokában
10. Isten egyenes útjának követése, illetve a tévutak elkerülése

▪

Saria és hudúd

A hudúd célja: a Saria (törvény) alapelveinek védelme

Saria (törvény)

- ◆ A cselekedetek csoportosítása a Sariában:
 - Kötelező
 - Ajánlott
 - Megengedett
 - Utálatos
 - Tilos
- ◆ Viszonyrendszerek a Sariában:
 - Isten és az egyén
 - egyén és önmaga
 - egyén és a többi ember (társadalom)
 - Egyén és a többi teremtmény (környezet)

A Saria forrásai

- ◆ **Korán:** Isten kinyilatkoztatott szava, amely le lett küldve, Gábriel angyalon keresztül, Mohamed Prófétához, olvasása istenszolgálat, teljes egészében mutawáter
- ◆ **Szunna:** Próféta mondásai, tettei és jóváhagyásai. A Szunna sugallat, Allahtól van, s mivel Allah mentes az ellentmondástól a Szunna is az.

Korán

„Alif-lám-mím. Ez az Írás (a Korán), melyhez nem fér kétség, útmutatás az istenfélőknek, akik hisznek a rejtett dolgokban, megtartják az imádkozást, és adakoznak abból, amivel elláttuk őket, és akik hisznek abban, ami lebecsáztatott (kinyilatkoztatott) hozzád (ó Mohamed), és abban, ami lebecsáztatott te előtted, és szilárd bizonyosságuk van a túlvilágról. Ők Uruktól való útmutatást követnek, és ők azok, akik boldogulnak.” (Korán 2:1-5)

Korán

„Vajon nem gondolkodnak el a Koránon? Ha nem Allahtól lenne, bizony sok ellentmondást találnának benne.” (4:82)

„És ha kétségben vagytok afelől, amit lebecsátottunk (a Koránt) a Mi szolgánknak (Mohamednek), akkor álljatok elő egy hozzá (a Korán szúráihoz) hasonló szúrával és hívjátok a tanúitokat (segítőiteket és támogatóitokat) Allahon kívül, ha igazmondók vagytok.” (Korán 2:23)

Korán a Szunnáról

„És ő (Mohamed) nem a saját vágyai szerint beszél. Bizony, amit ő (Mohamed) mond, az kinyilatkoztatás.” (53:3-4)

„Mondd: én csak figyelmeztetek benneteket a kinyilatkoztatással!” (21:45)

Próféta a Szunnáról

„Aki szándékosan hazugságot mond engem illetően, foglalja el a helyét a Tűzben.” (al-Bukhári)

Korán és a Szunna kapcsolata

- ◆ A Szunna is kinyilatkoztatás,
- ◆ Gyakorlatban mutatja meg a rendelkezések alkalmazását,
- ◆ Magyarázza a Koránt
- ◆ Kiegészítő rendelkezéseket tartalmaz (pl. ima menete)

Saria és Fiqh

- ◆ Saria: nyelvi jelentése egyenes út

Vallásilag: a kinyilatkoztatott iszlám vallási jogok összessége. Ez vallás kerete.

- ◆ Fiqh: nyelvi jelentése: valódi megértése valaminek

Vallásilag: iszlám vallási jogok levezetésének tudománya az iszlám alapforrásaiból

Saria és Fiqh különbsége

- ◆ Saria kinyilatkoztatott (Korán és Szunna), a Fiqh levezetett a Sariából olyan esetekre, amelyeket a Saria nem említ
- ◆ Saria rögzített, Fiqh változik az alkalmazás körülményeitől függően
- ◆ Saria általános, alapelveket fogalmaz meg. A Fiqh részetező, a Saria alapelveinek alkalmazását jelenti egy adott helyzetben, de a Saria keretein belül

Hogyan jött a Saria?

- ◆ Kinyilatkoztatás 23 éven keresztül
- ◆ Különböző problémákra, helyzetekre, eseményekre direkt válaszokat adott. Pl.
 - Mekkai: Egyistenhit, Allah létezése, Túlvilág, előző népek, imádkozás, kihívások
 - Medinai: jogszabályok, dzsihád, könyv népe, képmutatók

Hogyan jött létre a Fiqh?

- ◆ Próféta (béke legyen vele) bátorította a társait a Saria alkalmazására. Döntéseiket korigálta, megerősítette vagy jóváhagyta.
 - Idzstihád: megalapozott vallási döntés kidolgozása egy új helyzetnek megfelelően
- ◆ Próféta is gyakorolta az idzstihádot, de Allah a kinyilatkoztatással korigálta vagy megerősítette.

Vallásjogi iskolák

- ◆ Próféta (béke legyen vele) idejében csak egy iskola (medheb) létezett, a Próféta (béke legyen vele) medhebje.
- ◆ Az igaz úton járó kalifák idején (632-661) szintén egy medheb létezett, a kalifa medhebje.

Vallásjogi iskolák

- ◆ A kalifa döntéshozatala a Fiqh kérdésekben
 1. Korán alapján
 2. Szunna alapján
 3. Kiemelkedő társakkal tanácskozás és egyhangú vélemény elérése (Idzsmá)
 4. Kiemelkedő társak többségi véleménye
 5. Kalifa idzstihádja

Vallásjogi iskolák

- ◆ Az igaz úton járó kalifák alatt 2 irány jelent meg:
 - Realista Fiqh (al-fiqh al-waqií, ahl al-hadísz)
 - pl. Ibn Omar Medinában
 - Hipotetikus Fiqh (ahl al-Raí) – Abdullah ibn Maszúd Kúfában
- ◆ De a prófétai társak közötti véleménykülönbség nem vezetett szembenálláshoz vagy elkülönüléshez!

Szunnita síita elválás

- ◆ Oszmán kalifa meggyilkolása 656-ban
- ◆ Ali kényszerítése a kalifátus élére
- ◆ Aisha, Moawia bin Abi Szufian és Amr bin al-Asz és mások nem tettek hűségesküt Alinak.
- ◆ Asz-Sziffin csata Moawia és Ali serege között. Kháridzsiták kiválása
- ◆ Békekötés 660-ban: Alié Irak, Moawiáé As-Sam.
- ◆ Siíták Ali támogatóinak nevezték magukat, de teológiailag elváltak Alitól (Szunna elvetése, intellektus hangsúlyozása, imámátus).

Vallásjogi iskolák

- ◆ Az igaz úton járó kalifák után az iszlám elterjedése következtében a Prófétai társak (Szahába) és a tudósok szétszóródtak az iszlám birodalomban
- ◆ Akik közel voltak Medinához a realista Fiqh-et alkalmazták (Imám Malik)
- ◆ Akik távol voltak, a hipotetikus Fiqh-et (ahl al-Raí) alkalmazták (Imám Abu Hanifa)
- ◆ Akik ötvözték a fiqh két irányát (Imám As-Sáfií)

Vallásjogi iskolák forrásai

1. Korán
2. Szunna
3. Prófétai társak (Szahába) véleménye
 - Egységes vélemény (idzsmá)
 - Egyéni vélemények (raí)
4. Qijász: véleményalkotás analógiával (idzstihád)
5. Jogi előnyben részesítés (isztihszán) – pl. étel eladása, eredeti állapot (isztiszháb), érdek (masalih al-mursalah)
6. Szokások (urf) – pl. debbe

Vallásjogi iskolák (medáhib)

- ◆ Kezdetben igen sok (kb. 20) iskola létezett. Pl. Hanafi, Awzái, Maliki, Zeidi, Leithi, Thawri, Sáfií, Hanbali, Dhahirí, Dzsaríri stb.
- ◆ A vallásjogi iskolák tudósai tartották a kapcsolatot. Tanultak egymástól, leveleztek, egymás hatására módosították döntéseiket. (Pl. Imám Malik: láb mosása)
- ◆ Számuk jelentősen lecsökkent, 4 nagy maradt. Ezek: Hanafi, Maliki, Sáfií, Hanbali

Miért térnek el a vallásjogi iskolák?

- ◆ Az alapítónak tekintett tudósok nem ismerték az összes hadísz, csak egy részüket.
- ◆ Más problémákkal találkoztak a különböző helyeken, különböző korokban, ezért más válaszokat adtak.
- ◆ Az alapítónak tekintett tudósok a Fiqh forrásait máshogy kezelték (pl. Abu Hanifa – mashúr hadísz)
- ◆ „A hiteles hadísz az én medhebem.”
- ◆ **Nem tértek el a hittételekben (aqída) és a módszerben (lásd később)!**

Vallásjogi iskolák eltérése

◆ Eltérések fajtái:

- Több jelentésű szavak értelmezése (pl. qur)
- Szó szerinti vagy átvitt értelem (lámasztom)
- Nyelvtani jelentés (pl. ilá – Korán 2:187 vagy 5:6)

◆ Eltérések 2 csoportja:

- Egymást megengedő
- Egymást kizáró

Hogyan kell cselekedni?

- ◆ Vallásjogi iskolák véleményét figyelembe kell venni, mert sokkal közelebb voltak a Prófétához (béke legyen vele) és a Szelefhez.
- ◆ De ez nem jelent vak követést (taqlíd).
- ◆ Meg kell vizsgálni a bizonyítékokat, s az erősebb véleményt kell követni, azaz ami hitelesebb bizonyítékkal bír (ittibá – bizonyítékon alapuló követés)
- ◆ Csak megfelelő képzettségű tudósok alkalmazhatnak idzstihádot (4. ponttól)

Hogyan kell cselekedni?

- ◆ Mindegyik imám bizonyítékon alapuló követést használta
- ◆ Az iskolákat nem az alapítónak tartott imámok állították fel, és tették merevvé, hanem a későbbi tanítványaik. Ezért ha valaki követni akarja őket, a szellemiségükhöz is vissza kell térni!

Hogy teljes legyen a kép...

És megérthessük és elhelyezhessük a különböző irányzatokat...

Meg kell vizsgálni még az alábbi két dolgot:

- ◆ eltérések a hittételekben (al-aqídah)
- ◆ módszerek

A hittételek (aqída)

- ◆ A Koránból és a Szunnából egyértelműen megismerhetők
- ◆ De vannak, akik eltérnek a Korán és a Szunna, valamint az ezt követők „a Szunna és a Közösség” értelmezésétől (ahlu-szunna wal-dzsemeá)
- ◆ a Saria keretein átlépve próbálják értelmezni azokat: pl. az intellektus segítségével (pl. ahl al-Kalam), mások elvetik a Szunnát (pl. al-qoranijjún), vagy csak egy részét fogadják el (pl. siíták)

A módszerek

- ◆ Az iszlám követésének módszere a Koránból és a Szunnából egyértelműen megismerhető: ez a középút (al-waszi'atijja), a Próféta (béke legyen vele) módszere (Korán 2:143)
- ◆ De vannak, akik a tetteknek nem tulajdonítanak jelentőséget (pl. al-mu'tazila) vagy egy tettet túlhangsúlyoznak (pl. khawáridzs)
- ◆ Vannak, akik csak a belső úttal foglalkoznak (szúfijja) és csak bizonyos emberektől vesznek tudást (tariqa)

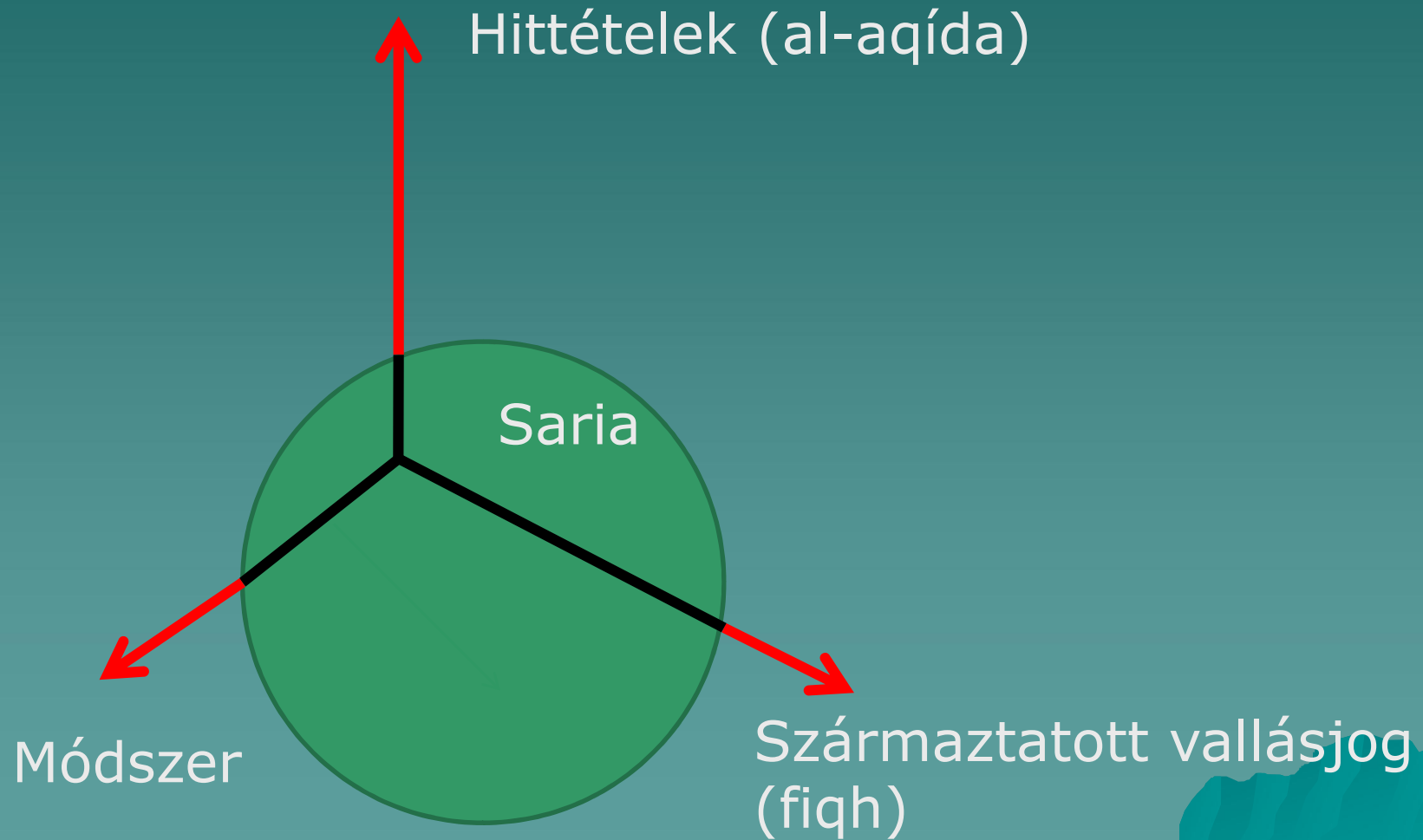
A módszerek

- ◆ Vannak, akik kalifátust akarnak építeni a Próféta (béke legyen vele) életrajza alapján (pl. tahriri)
- ◆ Mások a saját értelmezésük követését várják többiektől (muteseddidún)
- ◆ Saját értelmezésüket akarják erő alkalmazásával érvényre juttatni (dzsihadijjún)
- ◆ Vannak, akik minden vezetőt és hatalmat kritika nélkül elfogadnak és tiltják azok kritizálását is (madkhalijún)
- ◆ ...

Iskolák az iszlám világban

- ◆ Akik eltérnek a hittételekben, azok eltérnek a módszerben, illetve eltérhetnek a származtatott vallásjogban (fiqh-ben) is!
- ◆ Akik eltérnek a módszerben, nem feltétlenül térnek el a hittételekben és a származtatott vallásjogban (fiqh-ben)!
- ◆ Akik eltérnek a származtatott vallásjogban (fiqh-ben) nem feltétlenül térnek el a hittételekben és a módszerben!

Iskolák/irányzatok az iszlám világban

Iskolák/irányzatok az iszlám világban

- ◆ Rengeteg variáció lehetséges:
 - a hittételek (al-aqída)
 - a származtatott vallásjog (fiqh)
 - a módszer függvényében.

Azaz: (al-aqída) X (fiqh) X (módszer)
számú variáció lehetséges!

Pl. asarita a hittételekben, hanafi a fiqh-ben
és szúfi a módszerben

De csak a Sarián belül!

Egy tetszőleges iskola/irányzat besorolása

- ◆ Hittételeik vizsgálata
- ◆ Általuk használt származtatott vallásjog (fiqh) vizsgálata
- ◆ Módszereik vizsgálata

A mai világban a legjelentősebb különbségek a módszerben vannak.

A vak követés (taqlíd) jelen van, de most a **módszert** érinti!

Köszönöm a figyelmet!